

Syntax” kaj “Dictionary of Jamaican English” eldonitaj en Kembriĝo. (Ekzemplo: Muma no waan yu fi sel i = Mummy not want you for sale it.) Ĝi havas Vikipedion: https://jam.wikipedia.org/wiki/Mien_Piej

Sieraleono. En Fritaŭno kaj ĝia ĉirkaŭaĵo ekestinta kreola lingvo *Krio* servas kiel vehikla lingvo en la tuta lando. Ĝia antaŭlo estis la piĝino *Talkee-Talkee* kreita por la interkompreniĝo kun la eŭropanoj.

Melanezio. La lingvo importita de la ĉina marbordo kaj surloke adaptita nomiĝas *Beach-la-mar* aŭ *Melanesian Pidgin English*. Ekzistas ĝiaj gramatiko kaj vortaro, en la vortprovizo troviĝas eĉ kelkaj germandevenaj vortoj, ekz. “beten” kaj “langsam”. (Ekzemplo: Ol man i lukim, ol sampela i lap na narapela gen i belhat. = Some of those who saw this laughed and others got very angry.)

4.3.1. Tok Pisin (tokpisino)

La kreola lingvo *Tok Pisin* (= “talk pidgin”) estas unu el la tri oficialaj lingvoj de Papuo-Novgvineo (apud la angla lingvo kaj la hirimotua lingvo), instruata en bazaj lernejoj, uzata en ĵurnaloj kaj oficialaj sciigoj, ĝi havas ankaŭ propran vikipedion (https://tpi.wikipedia.org/wiki/Fran_pes). Nombro de ĝiaj parolantoj estas indikata diverse, en la angla vikipedio “inter kvin kaj ses milionoj”, ĉar krom kiel denaska lingvo ĝi estas ofte uzata kiel interetna interlingvo, kiam ekz. la gepatroj venas el malsamaj lingvoregionoj, aŭ kiel la dua lingvo apud la denaska. Ĝia origino estis la piĝino nomata “New Guinea Pidgin” (ankaŭ “Samoan Plantation Pidgin English” aŭ ĝenerale “Pidgin English”) el la 19-a jc., bazita sur la aŭstralia angla kun influoj de austroneziaj lingvoj kaj iom de la lingvoj germana kaj portugala. Tio estis rezulto de mikso de diverslingvaj laboristoj sur la plantejoj en Kvinslando kaj sur kelkaj insuloj. La piĝino uziĝis en la Germana Novgvineo (1882–1919, apud la germaneca kreola lingvo Unserdeutsch). Ĝi estas parenca al la bislama sur Vanuatuo kaj al “Pijin” sur la Solomonaj insuloj, kiuj evoluis samtempe, kaj ĉiuj tri estas tradicie vidataj kiel variantoj de la melanezia piĝino aŭ novmelanezia lingvo. La vikipedio https://tpi.wikipedia.org/wiki/Fran_pes havas ĉ.1500 paĝojn en majo 2019.

Fonetiko: vokaloj *a, e, i, o, u*, diftongoj *ai, au*, duonvokaloj *w, y*, konsonantoj *b, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v*.

Substantivoj estas deklinacie neŝanĝeblaj, pluralo kun **ol** (all), **meri:** *dok – ol dok* (hundo – hundoj); kunmetitaj: *rum slip* (room, sleep) = dormoĉambro, *haus pepa* (house, paper) = oficejo, *kot ren* (coat, rain) = pluvmantelo

Adjektivoj: **-pela** antaŭ subst.: *bikpela haus* = granda domo, *strongpela men* = forta viro

Pronomoj personaj: *mi, yu, em* (li, ŝi), *mipela* (inkluziva, ekz. *mipela i save* = ni ĉiuj scias) / *yumi* (ekskluziva, ekz. *yumi save* = nur ni scias; ekzistas ankaŭ inkluzivaj dualaj kaj trialaj pronomoj), *yupela, ol*; posedaj: *bilong:* *haus bilong mi* (mia domo)

Verboj: *go* = iri, *ran* (run) = kuri, *krai* (cry) = krii, *dai* (day) = morti; *transitivaj* kun sufikso **-im** (angle: him): *givim* (give him) = doni (ion, al iu), *askim* (ask him) = demandi (iun pri io), *baim* (buy him) = aĉeti (ion). *Tempoj:* partikulo por prezenco **i** (*em i kam* = li venas), preterito **bin** (*em bin kam* = li venis), prefekto **binis** (*em kam binis* = li estas veninta), futuro **bai** (*em bai kam* = li venos).